

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Βιβλική Αρχαιολογία - Θεσμολογία

Ενότητα 4.3: Η παρουσία των Εβραίων στις
ελληνικές πόλεις της Β΄ περιόδου του Αποστόλου
Παύλου

Κυριακή Μελέτη

Θεολογική Σχολή

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Η παρουσία των Εβραίων στις ελληνικές πόλεις της Β' περιόδου του Αποστόλου Παύλου

- Αρχαιολογική και ιστορική προσέγγιση
- Σχέση με το ελληνικό πολιτικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό περιβάλλον

1

ΔΡΑΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

- 34 μ.Χ. Μεταστροφή.
- 35-37 μ.Χ. Παραμονή στην Αραβία.
- 37-38 μ.Χ. Απόδραση από τη Δαμασκό επί Αρέτα.
- 37-38 μ.Χ. Πρώτη ανάβαση στα Ιεροσόλυμα.
- Τέλος 43 - αρχές 44 μ.Χ. Δεύτερη ανάβαση στα Ιεροσόλυμα (την εποχή του λιμού).
- Αρχές 44 - τέλος 45 μ.Χ. (κατά άλλους 46-48 μ.Χ.) Πρώτη Ιεραποστολική περιοδεία: Αντιόχεια - Σελεύκεια - Κύπρος - Πέργη Παμφυλίας - Αντιόχεια Πισιδίας - Ικόνιο - Λύστρα - Δέρβη Λυκαονίας - Λύστρα - Ικόνιο - Αντιόχεια Πισιδίας - Πέργη Παμφυλίας - Αττάλεια - Αντιόχεια Συρίας.

ΔΡΑΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ [2]

- Τέλος 45 μ.Χ. Συνάντηση και αντίθεση Παύλου και Πέτρου στην Αντιόχεια.
- 46-48 μ.Χ. Ιεραποστολική δράση Παύλου και Βαρνάβα στην Αντιόχεια (Πράξ. 14.48).
- 48 μ.Χ. Τρίτη ανάβαση στα Ιεροσόλυμα- Αποστολική Σύνοδος.
- 49-52 μ.Χ. **Δεύτερη αποστολική περιοδεία:** Αντιόχεια - περιοχές Συρίας και Κιλικίας - Δέρβη - Λύστρα, Φρυγία - Γαλατία - Μυσία - Τρωάδα - Σαμοθράκη - Νεάπολη - Φίλιπποι - Αμφίπολη - Απολλωνία - Θεσσαλονίκη - Βέροια - Αθήνα - Κόρινθος - Έφεσος - Καισάρεια - Ιεροσόλυμα - Αντιόχεια.

ΔΡΑΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ [3]

- 52 μ.Χ. Τέταρτη ανάβαση στα Ιεροσόλυμα.
- 53-57 μ.Χ. **Τρίτη ιεραποστολική περιοδεία:** Αντιόχεια - Γαλατία - Δυτική Βιθυνία - Φρυγία-Έφεσος (3^η παραμονή) - Τρωάδα - Μακεδονία - Δαλματία - Κόρινθος - Φίλιπποι - Τρωάδα - Άσσος - Μυτιλήνη - Σάμος - Μίλητος - Κως - Ρόδος - Πάταρα - Τύρος - Πτολεμαΐδα - Καισάρεια - Ιεροσόλυμα.
- Μέσα 57 μ.Χ. Πέμπτη ανάβαση στα Ιεροσόλυμα - Σύλληψη.
- Μέσα 57-59 μ.Χ. Φυλάκιση στην Καισάρεια Παλαιστίνης.
- Τέλη 59 μ.Χ. Αναχώρηση για Ρώμη.
- Αρχές 60 μ.Χ. Άφιξη στη Ρώμη
- 60-μέσα 62 μ.Χ. Φυλάκιση στη Ρώμη.

ΔΡΑΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ [4]

- 63-65 ή 66 μ.Χ. **Τέταρτη αποστολική περιοδεία:** Ρώμη, Νότια Γαλλία, Ισπανία, Ρώμη, Κρήτη, Έφεσος, Μακεδονία (Φιλίπποι) - Νικόπολη - Δαλματία - Μακεδονία (Φίλιπποι), Τρωάδα.
- 65 ή 66 μ.Χ.: Δεύτερη σύλληψη από τις ρωμαϊκές αρχές επί Νέρωνα.
- 66 μ.Χ. Μεταφορά στη Ρώμη, δεύτερη φυλάκιση.
- 66-68 μ.Χ. Μαρτύριο Παύλου.

- 54-68 μ.Χ. **Διακυβέρνηση από Νέρωνα.**

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ ΣΗΜΙΤΩΝ (ΚΛΑΔΟΣ ΤΟΥΣ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ)

- 1) *Βαβυλωνιακή*: 4^η χιλιετία στην περιοχή της Βαβυλώνας.
- 2) *Χαναανιτική ή Αμοριτική*: μέσα της 3^{ης} χιλιετίας στη Χαναάν. (πρόκειται για τη μετανάστευση του Αβραάμ).
- 3) *Αραμαϊκή*: 12^{ος} αιώνας στη Συρία και την Παλαιστίνη.
- 4) *Αραβική*: 732 π.Χ. μετά την κατάληψη της Δαμασκού από τους Ασσυρίους.

ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

- Ενιαίο βασίλειο: 12 φυλές, πρωτεύουσα Ιερουσαλήμ- διάσπαση μετά το θάνατο του Σολομώντα (922 π.Χ.).
- Βόρειο Βασίλειο/ Βασίλειο Ισραήλ: 10 φυλές, Πρωτεύουσα η Σαμάρεια (αρχικά η Συχέμ), βασιλιάς Ιεροβοάμ Α΄ - 722 π.Χ. κατάκτηση από Ασσυρίους.
- Νότιο βασίλειο/ Βασίλειο Ιούδα: 2 φυλές (Ιούδα και Βενιαμίν), πρωτεύουσα Ιερουσαλήμ, βασιλιάς Ροβοάμ Α΄ - 586 π.Χ. κατάκτηση από Βαβυλωνίους.
- Οι σχέσεις τους είναι εχθρικές, συμμαχούν με ειδωλολάτρες βασιλείς, θρησκευτικός συγκρητισμός, ηθική κατάπτωση, πολεμική εξασθένιση.

ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ

- 586-538 π. Χ. Βαβυλώνιος αιχμαλωσία.
- Η εγκατάσταση εξόριστων σε οριοθετημένες περιοχές έδωσε τη δυνατότητα αυτοδιαχείρισης. Σταδιακά αποκτήθηκε δικαίωμα ιδιοκτησίας και δόθηκαν παραχωρήσεις πολιτικού χαρακτήρα που βοήθησαν στη διατήρηση της συνέχειας και εθνικής ταυτότητας.
- 538 π.Χ. κατάληψη Βαβυλώνας από Πέρσες.
- 520 π.Χ. Διάταγμα Κύρου με το οποίο τερματιζόταν η εξορία.
- 520/515 π.Χ. Επιστροφή Ζοροβάβελ - Εγκαίνια Δεύτερου Ναού.

ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

- Συνεχής πολεμική αναμέτρηση Σελευκιδών (Συρία) – Πτολεμαίων (Αίγυπτος): η Ιουδαία γραμμή των πολεμικών συγκρούσεων. Περίοδος 320-301 π.Χ.
- Πώληση κατοίκων ως δούλων.
- Οικονομική – εμπορική ύφεση που επέφεραν οι πόλεμοι.
- Γεωγραφική ενοποίηση μετά από τις κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου δίνει τη δυνατότητα μετακίνησης.
- Πνεύμα εποχής (ατομικισμός, αποκοπή από ρίζες, αναζήτηση *Τύχης*).
- Μακκαβαϊκή επανάσταση.
- Πολιτικές αντιπαραθέσεις Ασμοναίων.

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι

- **Ασιδαίοι:** ιουδαϊκό κίνημα του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Μελετούν το *Νόμο*, αποβλέπουν στη διατήρηση των ηθικών αξιών, στην καλύτερευση της παρούσας ζωής. Εκφράζουν και μερικοί από τους Ασμοναίους τη θέση ότι ο θεός του Ισραήλ θα στείλει ένα θρησκευτικό και πολιτικό ηγέτη. Αυτός θα απελευθερώσει το λαό των Ιουδαίων, θα εκδιώξει τους ξένους ειδωλολάτρες και θα αποκαταστήσει τη βασιλεία του Δαβίδ. Παρακμή κατά τα μέσα του 2^{ου} αιώνα - δημιουργία κινημάτων Σαδδουκαίων - Φαρισαίων - Εσσαίων.

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι [2]

- Η Ιουδαία ανήκει στο βασίλειο των Σελευκιδών. Ο Αντίοχος Γ΄ δίνει την ελευθερία στους Ιουδαίους να ακολουθούν τους πάτριους νόμους και ονομάζει την Ιερουσαλήμ «ιερή πόλη». Όμως, εγκαθιστά συριακή φρουρά στο Ναό, που λατρεύει το Βάαλ (Δίας).
- Δύο τάσεις στην Ιερουσαλήμ: οι παραδοσιακοί Ασιδαίοι - νεωτεριστές ο οίκος των Τωβιάδων.
- Ήττα Αντιόχου Γ΄ από Ρωμαίους στη μάχη της Μαγνησίας - συνθήκη Απάμειας (188 π.Χ.), απώλεια πλουτοπαραγωγικών πηγών και καταβολή υψηλού φόρου από τον ίδιο και τους διαδόχους του, όπως ο Αντίοχος Δ΄ ο Επιφανής.
- Ο Ιάσων, της παράταξης των Ελληνιζόντων Ιουδαίων εξαγοράζει το αξίωμα του αρχιερέα και παραμερίζει το νόμιμο διάδοχο Ονία Γ΄. Εισήγαγε στην πόλη ελληνικούς θεσμούς. Υποσχέθηκε στον Αντίοχο περισσότερα χρήματα, αν του έδινε την άδεια να εισάγει ελληνικούς θεσμούς στην Ιερουσαλήμ, γυμνάσιο και εφηβείο και σύνταξη λίστας Ιουδαίων που θα εξαγόραζαν το δικαίωμα το πολίτη. Ο Αντίοχος επισκέφθηκε την πόλη και γίνεται δεκτός με ενθουσιασμό. Αντίδραση Ασιδαίων (175-174 π.Χ.).

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι [3]

- Ο Μενέλαος, απεσταλμένος του Ιάσωνα, εξαγοράζει το αξίωμα του αρχιερέα για λογαριασμό του, με χρήματα που εξοικονομήθηκαν από πώληση των ιερών σκευών του Ναού. Δολοφονείται ο Ονίας (που είχε καταφύγει σε ναό του Απόλλωνα στο προάστιο Δάφνη της Ιερουσαλήμ), που μπορούσε να επιβεβαιώσει την απώλεια των ιερών σκευών, ο Ιάσωνας εξορίζεται.
- Ο Αντίοχος Γ΄ εκστρατεύει κατά της Αιγύπτου, νικά, όμως μεσολαβούν οι Ρωμαίοι και διατάσσουν την αποχώρησή του. Ταπεινωμένος ο Αντίοχος αναγκάζεται να επιστρέψει. Η μεσολάβηση των Ρωμαίων, όμως, προκάλεσε τη φήμη ότι ο Αντίοχος σκοτώθηκε.

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι [4]

- Εξαιτίας της φήμης, ο Ιάσωνας επιτίθεται στην πόλη, προκαλεί εμφύλια σύρραξη και καταστροφές και επικρατεί. Ο Μενέλαος καταφεύγει στη συριακή φρουρά στο Ναό.
- Ο Αντίοχος κατά την επιστροφή του μαθαίνει για την επίθεση του Ιάσωνα, τη θεωρεί στάση κατά της εξουσίας του, επιτίθεται στην πόλη, σφαγιάζεται ο πληθυσμός, αποκαθιστά τον Μενέλαο στο αξίωμα του αρχιερέα.
- Τμήμα της πόλης, όπου συμπεριλαμβάνεται ο Ναός οχυρώνεται και εκεί καταφεύγει η συριακή φρουρά και όσοι ακολουθούν τον ελληνικό τρόπο ζωής. Ο πληθυσμός αποκλείεται από την πρόσβαση στο Ναό, που αφιερώθηκε στο Δία, στήθηκε άγαλμα του Διός και του βασιλιά και ανεγέρθη δίπλα στο θυσιαστήριο βωμός ειδωλολατρικός, όπου ο Μενέλαος προσέφερε θυσίες χοίρου.

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι [5]

- Ειδωλολατρικά θυσιαστήρια ανεγέρθηκαν σε όλη την Ιουδαία.
- Όσοι δεν υποτάχθηκαν ακολούθησαν αρχικά την παθητική τακτική της *αναχώρησης*, δηλαδή τη φυγή των αγροτών από τον τόπο τους, την εγκατάλειψη της γης με αποτέλεσμα τη μείωση των βασιλικών προσόδων. Επομένως, η στάση αυτή θεωρήθηκε επανάσταση και ακολούθησε καταδίωξη των αναχωρούντων.
- Οι διώκτες εκμεταλλεύθηκαν την αργία του Σαββάτου, επιτέθηκαν και ακολούθησε σφαγή των αναχωρούντων που δεν πρόβαλαν καμία αντίσταση.
- 169π.Χ. Η επανάσταση από Ματθαθία, το γιό του Ιούδα Μακκαβαίο και των αδελφών του (Ιωνάθαν, Σίμων).

Ασιδαίοι - Μακκαβαϊκή επανάσταση- Ασμοναίοι [6]

- Μακκαβαίοι κήρυξαν το ζήλο για τη θρησκεία.
Ανεξάρτητη Ιουδαία, 143/142 π.Χ.
- Ιωάννης Υρκανός (γιός του Σίμωνα), Ασμοναίοι
βασιλείς - έριδες.

ΠΟΙΟΣ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΙΟΥΔΑΙΟΣ

- Όποιος έχει εθνική καταγωγή, ανεξάρτητα αν ζει στην Ιουδαία ή τη Διασπορά.
- Κάτοικος Ιουδαίας ή του κράτους τους χωρίς να ανήκει στο έθνος των Ιουδαίων.
- Αυτός που ακολουθεί τις ιουδαϊκές πρακτικές και αρνείται την ειδωλολατρεία. Ο όρος αποκτά θρησκευτικό περιεχόμενο. (Ιουδαϊσμός ως πολιτεία, τρόπος ζωής).
- Οι Σαμαρίτες (που είναι απόγονοι των φυλών Εβραΐμ, Μανασσή και Λευί). Μετά τη βαβυλώνιο αιχμαλωσία άρνηση των Ιουδαίων να τους αναγνωρίσουν όπως και άρνηση του ναού τους στο όρος Γαριζείν.
- Κατεκτημένοι λαοί από τους Ιουδαίους, όπως οι Ιδουμαίοι και Φοίνικες, που αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν την περιτομή.

ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Συναγωγή στη Δήλο.
- Επιγραφές (απελευθερωτικές, αναθηματικές, τιμητικές, επιτύμβιες, συναγωγής).
- Παλαιά Διαθήκη: Ιωήλ 4.4. αναφέρεται στην πώληση Ιουδαίων ως δούλων σε Έλληνες από κατοίκους της Σιδώνας και Τύρου.
- Ιεζεκιήλ 27.13-15, αναφέρει την Ελλάδα και τη Ρόδο.
- Ησαΐας 66.19, αναφέρει τα νησιά της Ελλάδας.

ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ [2]

- Έλληνες συγγραφείς: Κλέαρχος των Σολών (Αριστοτέλης), Εκαταίος Αβδηρίτης (300π.Χ.) γράφει για τους Ιουδαίους στην Αίγυπτο, Μελέαγρος (1^{ος} αιώνας π.Χ.) ποίημα για Ιουδαίο στην Κω, Απολλώνιος Μόλων (Ρόδος, 1^{ος} αιώνας π.Χ. οι Ιουδαίοι έχουν αντικοινωνική συμπεριφορά απέναντι σε όσους δεν πιστεύουν στο θεό τους), Επίκτητος (50-130 μ.Χ.) γνωρίζει τις ιουδαϊκές διατροφικές και άλλες συνήθειες.
- Πλούταρχος, γνωρίζει τις διατροφικές συνήθειες, το γεγονός της μη αντίστασης σε εχθρούς που κατέλαβαν την πόλη ημέρα Σαββάτου, θεωρεί ότι λατρεύουν το θεό από φόβο.

ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ [3]

- **ΦΙΛΩΝ** (20 π.Χ. - 45 μ.Χ.), αναφέρεται στους Ιουδαίους της Αλεξάνδρειας, μερικοί από τους οποίους μετανάστευσαν στη Θεσσαλονίκη, Βέροια και Αιγαίο. Επίσης, στο έργο του *Περί Βίου Θεωρητικού* αναφέρει την Ελλάδα ως περιοχή που ζουν Ιουδαίοι.
- **ΙΩΣΗΠΟΣ** (37 - 100 μ.Χ.) συμμετείχε στην εξέγερση του 66 μ.Χ. και αυτομόλησε στο ρωμαϊκό στρατόπεδο. Ο Βεσπασιανός επιτίθεται, νικά και η αντίσταση συνεχίζεται στο φρούριο Ιωτάπατα που το πολιορκεί ο Βεσπασιανός. Μετά την ήττα προφητεύει ότι ο Βεσπασιανός θα γίνει αυτοκράτορας, κερδίζει την εύνοιά του, υιοθετεί το όνομά του, γίνεται απελεύθερος του Βεσπασιανού και συνοδεύει το γιό του Τίτο στην πολιορκία της Ιερουσαλήμ. Στην Ιουδαϊκή Αρχαιολογία (κεφ. 14,16,19) γράφει για τη μεταφορά Ιουδαίων από το Βεσπασιανό μετά από εντολή του Νέρωνα στην Κόρινθος για τη διάνοιξη του Ισθμού. Επίσης, για την προστασία της Ιουδαϊκής θρησκείας από τον Ιούλιο Καίσαρα και για τις σχέσεις της Διασποράς με τη δυναστεία του Ηρώδη.

ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΒΡΑΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ [4]

- **ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ:** Οι *Πράξεις των Αποστόλων* (κε' . 16-18), περιγράφουν τα ταξίδια του Αποστόλου Παύλου στις περιοχές όπου υπήρχαν οργανωμένες και επαρκείς αριθμητικά ιουδαϊκές κοινότητες ώστε να ακούσουν το κήρυγμά του.
- Επιστολές Παύλου: Προς Φιλιππησίους, και Προς Θεσσαλονικείς.

ΤΥΠΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

- **ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ/ ΣΥΣΤΗΜΑ:** Αναγνωρισμένο, επίσημα θεσμοθετημένο σώμα ξένων που απολαμβάνουν το δικαίωμα διαμονής σε ξένης πόλη και το σχηματισμό ενός ξεχωριστού ημιαυτόνομου πολιτικού σώματος, μια πόλη μέσα στην πόλη. Έχουν δικούς τους κανόνες διοίκησης, άρχοντες και δικαστήρια για εσωτερικά της κοινότητας θέματα. Αυτό το πρότυπο οργάνωσης βρίσκεται κυρίως στην Αίγυπτο, όπου απαντάται ως τρόπος οργάνωσης στρατιωτικών κυρίως σωμάτων στους οποίους δινόταν γη και εγκαθίσταντο ως κληρούχοι. Πρώτος Ιουδαίος κληρούχος στην Αλεξάνδρεια ο Ονίας, που πολέμησε στο πλευρό της Κλεοπάτρας Β΄ εναντίον του Πτολεμαίου Η΄ το 145 π.Χ. μετά το θάνατο του Πτολεμαίου Στ΄. Το πρώτο Ιουδαϊκό πολίτευμα στην Αλεξάνδρεια μετά τη Μακκαβαϊκή επανάσταση. Μόνο οι στρατιώτες ανήκουν στο πολίτευμα. Οι Ιουδαίοι εκτός πολιτεύματος που ζουν στις γειτονικές πόλεις μπορούν να προσφύγουν στους άρχοντες και πολιτάρχες για να επιλυθούν ζητήματα εσωτερικά.

ΤΥΠΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ [2]

- **ΣΥΝΑΓΩΓΗ:** Τύπος κολλεγίου για το ρωμαϊκό νόμο. Βασικά χαρακτηριστικά: δεν προσφέρεται θυσία, αλλά αναγιγνώσκεται ο Μωσαϊκός Νόμος και οι προφήτες, ερμηνεύεται και προσφέρει φιλοξενία σε μετακινούμενους Ιουδαίους. Συχνά έχει και επαγγελματική βάση. Με τον ίδιο όρο ορίζεται και το κτίριο της συναγωγής. Άλλα κτίρια συναγωγών είναι φτωχά και κλειστά και έξω από το pomerium της πόλης, άλλα εντυπωσιακά και στο κέντρο των πόλεων, π.χ. η συναγωγή της πόλης των Σάρδεων.

ΤΥΠΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ [3]

- **ΠΡΟΣΕΥΧΗ:** Όρος παλαιότερος της συναγωγής, χρησιμοποιείται για να δηλώσει ένα τύπο οργάνωσης Ιουδαίων της Διασποράς, κυρίως στην Αίγυπτο. Άλλοι ερευνητές θεωρούν ότι ο όρος χρησιμοποιείται όταν υπάρχει περιορισμένος αριθμός μελών.

ΦΙΛΙΠΠΟΙ

- Η πρώτη πόλη (πόλη κολωνία) στην οποία φτάνει ο Παύλος μετά το πέρασμα στην Ευρώπη.
- Σε προσευχή, έξω από την πόλη συναντά την πορφυροβάφο και απελεύθερη του αυτοκράτορα Λυδία. Ίσως να είναι απελεύθερη της ιουδαϊκής κοινότητας με την υποχρέωση της παραμονής στη συναγωγή που την εξαγόρασε και απελευθέρωσε, καθώς και προσφοράς υπηρεσίας σε αυτή.
- Δύο επιγραφές Σίμων Σμυρναίος και Νικόστρατος Αυρήλιος Οξυχόλιος. Η 1^η επιγραφή δε δίνει πολλά στοιχεία. Το όνομα Σίμων δεν είναι αποκλειστικά Ιουδαϊκό αλλά σε συνδυασμό με το Σμυρναίος όπου υπήρχε ανθηρή ιουδαϊκή κοινότητα καθώς και με το γεγονός της μετάβασης Ιουδαίων από τη Μικρά Ασία στη Μακεδονία οδηγεί στο χαρακτηρισμό της ως ιουδαϊκής. Στη 2^η επιγραφή τα στοιχεία είναι ξεκάθαρα, καθώς τα τρία ονόματα δηλώνουν Ρωμαίο πολίτη Ιουδαϊκής καταγωγής. Επίσης, αναφέρεται στην επιγραφή ότι αν κάποιος καταπατήσει τον τάφο θα πληρώσει πρόστιμο σε συναγωγή.
- Ενδεχομένως, να υπάρχουν εγκατεστημένοι Ιουδαίοι βετεράνοι του Ρωμαϊκού στρατού, καθώς στην Επιστολή Παύλου προς Φιλιππησίους, δηλώνεται ότι ημών γαρ το πολίτευμα εν ουρανοίς υπάρχει. Η επιλογή του όρου, που σημαίνει στρατιωτικό σώμα, θα μπορούσε να συμβαίνει αν οι αναγνώστες της επιστολής προέρχονται ή είναι μέλη ενός τέτοιου θεσμού.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- Η Ιουδαϊκή κοινότητα προέρχεται μάλλον από την αντίστοιχη κοινότητα της Αλεξάνδρειας, οι οποίοι κατέφυγαν στη Θεσσαλονίκη, λόγω των έριδων των Πτολεμαίων βασιλέων.
- Επίσης, λόγω των εμπορικών σχέσεων ενδέχεται Ιουδαίοι της Αλεξάνδρειας να δραστηριοποιούνται στο εμπόριο.
- Βρέθηκαν επιγραφές απελεύθερων Ιουδαίων π.χ. Μημόριον Αβραμήου και της συμβίου αυτού Θεοδότης, σαρκοφάγος Ρωμαίου πολίτη ιουδαϊκής καταγωγής με απειλή προστίμου που θα καταβληθεί σε συναγωγή.

ΒΕΡΟΙΑ

- Μάλλον είναι τμήμα της ιουδαϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης.
- Στις *Πράξεις* χαρακτηρίζονται ευγενέστεροι των Ιουδαίων της Θεσσαλονίκης. Δεν γνωρίζουμε αν ο όρος αφορά τη συμπεριφορά τους ή την κοινωνική τους θέση, ή ίσως έχει κάποια θρησκευτική διάσταση. Πάντως είχαν τη δυνατότητα να έχουν παπύρους με τις *Γραφές*.
- Επιγραφές του 4^{ου} αιώνα αποδεικνύουν την ύπαρξη κοινότητας και συναγωγής.
- Επίσης, βρέθηκε μαγικό φυλακτό ιουδαϊκού - αλεξανδρινού τύπου που επικαλείται για προστασία τον Ιαώ και τους αγγέλους.

ΑΘΗΝΑ - ΔΗΛΟΣ

- Στην Αθήνα βρέθηκαν μικρές επιτύμβιες επιγραφές που αναφέρουν την ιουδαϊκή καταγωγή των τεθνεώτων, οπότε και αποδεικνύουν την ύπαρξη παροικίας.
- Ομιλία Παύλου στον Άρειο Πάγο, όπου αρχικά ακούγεται με προσοχή, μέχρι το σημείο όπου μίλησε για την Ανάσταση, οπότε απερρίφθη.
- Συναγωγή στη Δήλο, από κοινού Ιουδαίων Σαμαρειτών (τέλος 1^{ου} π.Χ. - αρχές 2^{ου} μ.Χ.). Η Επιγραφή αναφέρει οι Ισραηλίτες της Δήλου οι απαρχόμενοι εις ιερόν Αργαριζείν προσφέρουν στεφάνι στον πάτρωνά τους. Λατρεία Υψίστου θεού και επιγραφές Ιουδαίων.
- Ο Ηρώδης χρηματοδότησε στην ανέγερση σταδίου και ο γιός του Ηρώδης Αντύπας τιμήθηκε από τους Αθηναίους.
- Διάταγμα που προκλήθηκε από διαμαρτυρία των Ιουδαίων της Πάρου στο Ρωμαίο ύπατο της Δήλου. Με το διάταγμα δίνεται στους Ιουδαίους της Πάρου η ελευθερία να ζουν σύμφωνα με τους πατριους νόμους.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

- Μεταφορά Ιουδαίων για διάνοιξη του Ισθμού (67-66 π.Χ.).
- Κοινότητα στη Σικυώνα από το 142π.Χ. που ενδεχομένως μετακινήθηκε στη μεγαλύτερη πόλη - κολωνία της Κορίνθου (44π.Χ.).
- Οι *Πράξεις* αναφέρουν ότι οι Ιουδαίοι προπηλάκισαν τον Παύλο και τον οδήγησαν στον Ρωμαίο ύπατο Γαλλίωνα για να δικαστεί ενώ εκείνος τους απέπεμψε υπενθυμίζοντας το δικαίωμα της επίλυσης των εσωτερικών διαφορών των Ιουδαίων. Ο Γαλλίων υπαρκτό πρόσωπο, βεβαιώνεται δε το αξίωμά του από επιγραφή που αφιέρωσε στους Δελφούς (52/51 π.Χ.).

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Δικαίωμα να ζουν σύμφωνα με τους πάτριους νόμους.
- Δικαίωμα του πολίτη: αν και ο Ιώσηπος αναφέρει τους Ιουδαίους της Δήλου ως πολίτες, θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι μάλλον υπήρχε το δικαίωμα της ισοπολιτείας, παρά το δικαίωμα του πολίτη στο σύνολο της κοινότητας.
- Δικαίωμα να αναφέρονται στις αρχές π.χ. Γαλλίων, ή η διαμαρτυρία των Ιουδαίων της Πάρου στο Ρωμαίο ύπατο της Δήλου.
- Σχέσεις με τη δυναστεία το Ηρώδη (πελάτης βασιλιάς των Ρωμαίων), μεσολαβεί μετά από διαμαρτυρία των Ιουδαίων της Λέσβου σε εκείνον όταν επισκέφθηκε τη Μικρά Ασία (14 π.Χ.). Ενδεχομένως, επισκέφθηκε και τη Δήλο.
- Θεσμός πατρωνίας - ευεργετισμός (Ισραηλίτες της Δήλου - τιμητική επιγραφή σε Κνώσιο πάτρωνα και οι Ισραηλίτες της συναγωγής).
- Αξιώματα συναγωγών: άρχοντες - αρχισυνάγωγοι (σύνάγωγος και συναγωγεύς στους ελληνικούς θιάσους), πατήρ και μήτηρ, λαμβάνονται από τα αξιώματα της πόλης ή τους ελληνορωμαϊκούς λατρευτικούς συλλόγους.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΓΚΡΗΤΙΣΜΟΣ

- Εμφανίζεται στις απελευθερωτικές επιγραφές, όπως του Μόσχου Μοσχίωνος στον Ωρωπό που αφιερώνει στον Αμφιάραο και Υγεία (4^{ος} π.Χ. αιώνας). Επίσης, απελευθερωτικές επιγραφές Ιουδαίων γυναικών και ανδρών είναι αφιερωμένες στον Απόλλωνα.
- Λατρεία Αυτοκράτορα.
- Μαγεία - Ιουδαίοι εξορκιστές.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΓΚΡΗΤΙΣΜΟΣ [2]

- Λατρεία Αγνώστου θεού: οι Έλληνες αφιερώνουν και ανεγείρουν βωμούς σε θεούς που δε γνωρίζουν ή που τα ονόματά τους έχουν ξεχαστεί, ή χθόνιους θεούς των οποίων τα ονόματα δε θέλουν να αναφέρουν για να αποφύγουν την ύβρη.
- Ο Διογένης Λαέρτιος αναφέρει ότι ο βωμός στον Άγνωστο θεό ανεγέρθη από τους Αθηναίους κατά την περίοδο του λιμού στον Πελοποννησιακό πόλεμο, μετά από συμβουλή του Επιμενίδα που τον είχαν καλέσει για εξαγνισμό.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΓΚΡΗΤΙΣΜΟΣ [3]

- **ΥΨΙΣΤΟΣ ΘΕΟΣ:** ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ. ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΟΥΝ ΥΨΙΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΘΕΟ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΤΙΜΗΣΟΥΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ Η ΝΑ ΕΠΙΚΑΛΕΣΤΟΥΝ (ΕΝΟΘΕΪΑ).
- ΤΑΣΗ ΓΙΑ ΜΟΝΟΘΕΪΑ Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΑΦΗΡΗΜΕΝΗΣ ΘΕΟΤΗΤΑΣ.
- ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗ ΔΗΛΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.
- ΥΨΙΣΤΟΣ ΘΕΟΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ - ΔΟΥΛΗ ΜΕ ΜΑΝΤΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΥΘΩΝΟΣ - ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΠΑΥΛΟ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΙ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΗΤΙΣΜΟ - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΠΟ ΚΥΡΙΟΥΣ ΔΟΥΛΗΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΝΑ ΕΪΝΑΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ.
- **ΣΕΒΟΜΕΝΟΙ – ΦΟΒΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ.**

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 0.9 διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Σωτήριος Δεσπότης, Κυριακή Μελέτη 2015. Σωτήριος Δεσπότης, Κυριακή Μελέτη. «Βιβλική Αρχαιολογία - Θεσμολογία. Ενότητα 4.3: Η παρουσία των Εβραίων στις ελληνικές πόλεις της Β΄ περιόδου του Αποστόλου Παύλου». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL103/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: Χάρτης με τις περιοδείες του Αποστόλου Παύλου. Copyrighted.

http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C117/510/3327,21810/images/imgA8_1.jpg

